

др Марија КОСТИЋ
ванредни професор Универзитета Сингидунум из Београда

др Горанка КНЕЖЕВИЋ
ванредни професор Универзитета Сингидунум из Београда

ПОДСТИЦАЊЕ ОДРЖИВОГ КОРИШЋЕЊА ОБНОВЉИВИХ ИЗВОРА ЕНЕРГИЈЕ У СРБИЈИ У КОНТЕКСТУ ПРАВНОГ ОКВИРА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Резиме

Значај обновљивих извора енергије (у даљем тексту ОИЕ) је данас неупитан, а ова врста енергија је директно промовисана међународним уговорима, попут Кјото протокола и Лисабонског уговора о Европској унији. Владе држава потписница које су ратификовале ове споразуме обавезале су се да усвоје и спроводе одређене активности и мере које ће довести до чешиће коришћења обновљивих извора енергије и технологија у односу на конвенционалне. Али, ирвенствено је употреба ОИЕ важна стратешка и политичка одлука која ће обезбедити многе конкретне користи и значајно подстићи одрживи развој. Главне предности употребе ове врсте енергија крећу се у распону од смањеног негативног утицаја на животну средину и непоућности њиховог исцрпљивања, преко веће енергетске безбедности до подстицаја развоја локалних економија и остварању нових радних места. Циљ овог рада је да укаже релевантним субјектима у Србији на неопходност промовисања и примене овог концепта у знатно већем обиму од досадашњег.

Кључне речи: обновљиви извори енергије, одрживи развој, енергетска политика, климатске промене.

I Увод

1. Употреба обновљивих извора енергије у „служби“ одрживог развоја

Једно од кључних питања одрживог развоја на глобалном нивоу, дакле светског економског, привредног и друштвеног развоја који истовремено чува животну средину, јесте питање енергетске стабилности и ефикасности. Употреба ОИЕ (попут снаге ветра, соларне енергије, биогорива, геотермалне енергије, мини хидроцентрала, биомасе и сл.), уместо конвенционалних јесте императив који се по самој логици ствари намеће сам по себи, а не вољом интересних група или политичких фактора, иако је њихова улога изузетно битна. Наиме, посматрано са еколошког аспекта употреба ОИЕ је апсолутно пожељна и оправдана, а примарни разлог за то налазимо у простој чињеници да се ради о енергетским ресурсима који се подједнаком брзином и троше и обнављају, односно не могу да се истроше и остају на располагању и будућим генерацијама. За разлику од њих, конвенционални извори енергије се налазе у ограниченим количинама, а време њиховог обнављања је далеко дуже од време за које се потроше и због тога су склони потпуном исцрпљивању. Такође, евидентно је и научно доказано да коришћење обновљивих енергената спречава климатске промене, односно смањује ниво емисије гасова са ефектом стаклене баште и стопу увоза или експлоатације фосилних горива чија употреба изазива топљење глечера и леда, као и бројне пратеће последице попут екстремних временских прилика. А значај спречавања даљих климатских промена је препознат на глобалном нивоу и кроз бројне међународне и националне правне акте уобличен у обавезу која се поставља државама, владама, индустријама, итд. (и то не само у неразвијеним, већ и у развијеним државама света).¹ Међутим, у последњих деценију и по ова пракса се рапидно мења јер се показало да употреба ОИЕ повећава укупну ефикасност домаћег енергетског потенцијала, подстиче развој локалних индустрија и доводи до отварања нових радних места.

2. Енергетска политика Европске уније у борби против климатских промена

Климатске промене су нераздвојно повезане са начином коришћења и производње енергије, односно напредак у енергетској ефикасно-

1 Наташа Ђерег, Звездан Калмар Крањски Јовић, Иомут Апостол, *Обновљиви извори енергије у Србији – ирејорукe, иошеницијали и кришеријуми*, Суботица, 2008, стр. 6.

сти ојачава борбу против климатских промена.² Најважнији механизам у борби против климатских промена су свакако енергетска ефикасност и увођење обновљивих извора енергије у производњу, дистрибуцију, пренос и потрошњу, односно задовољење потреба за енергијом. Из тог разлога, примена ових механизма је стожер савремених енергетских политика развијених држава Европе и света.

Уговор из Лисабона о ЕУ конкретније наводи потребу и обавезу решавања проблема климатских промена и реформе енергетске политике у правцу већег степена искоришћења ОИЕ. Третирање и заустављање климатских промена је експлицитно наведено као циљ Уговора.³ Глобална природа климатских промена захтева интензивну међународну сарадњу, те увођење оваквих обавеза иде томе у прилог јер пружа правну основу за сарадњу ЕУ и њених држава чланица са осталим државама и регионима света.⁴

Најзначајнија новина коју Лисабонски уговор уводи у погледу енергетских питања и изазова је подељена одговорност у погледу енергетске политике између држава чланица ЕУ и саме Уније. У члану 194 Уговор поставља задатке путем којих ће се обезбедити да се енергетска политика креира „узимајући у обзир потребу очувања и побољшања квалитета животне средине“ наглашавајући нужност смањења свих еколошких штета изазваних неадекватном употребом енергије, укључујући и гасова са ефектом стаклене баште, друге облике загађења ваздуха и екстракцију фосилних горива. Даље, Уговор прецизно указује на обавезу побољшања енергетске ефикасности и уштеде енергије као зачакне елементе енергетске политике, а предвиђа и обавезу ЕУ да изради нацрте правних аката којима ће се обезбедити континуиран развој ОИЕ.⁵

У том контексту, тренутно најважнији стратешки циљ ЕУ, одређен документом под називом „Мапа пута ка обновљивој енергији“, је пове-

2 Године 2007, чак 86% емисија гасова са ефектом стаклене баште у ЕУ је било проузроковано енергетским узроцима.

3 Чл. 191 Уговора из Лисабона (Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union, *OJ of the EU*, 2008/C 115/01).

4 Нажалост, поменуте циљеве заустављања климатских промена није реално очекивати одмах, јер ће се неки ефекти промена неминовно осетити. Због тога је подједнако важно навићи се на неке од њих, исто као што је важно настојати да се смање емисије гасова са ефектом стаклене баште. *Yvo de Boer*, председник УН Секретаријата за климатске промене, је изнео мишљење да ће климатске промене довести до појачаних поплава, топлотних таласа и олуја, а утицај ових промена на Земљину кору ће проузроковати земљотресе, цунамије и вулканске ерупције.

5 Опширније о овој теми погледај Марија Костић, Гордана Гасми, „Лисабонски уговор о ЕУ и корпоративна друштвена еколошка одговорност“, *Право и привреда*, бр. 7–9/2010, стр. 350–360.

ћање удела ОИЕ у производњи укупне енергије– на 20% до 2020. год. Посебно је потенцирана одржива производња електричне енергије, повећање употребе биогорива (са минималним уделом од 10% у укупној потрошњи) и развој одрживих система за грејање и хлађење.⁶

За Србију, као државу која је још увек на путу припреме да се као пуноправни члан придружи формалној наднационалној заједници Европских држава, ови изазови су знатно већи, али не и нереални. Уколико постоји добра воља, на искуствима држава чланица ЕУ може се много научити и тиме постојећи или предстојећи проблеми у области енергетске ефикасности решити на бржи и једноставнији начин.

II Међународне обавезе РС у погледу обновљивих извора енергије

Иако се Србија још увек не може сврстати у тип држава у којима је питање употребе ОИЕ једно од најактуелнијих, сам процес европских интеграција ће га као такво наметнути. Наиме, овај процес изискује усклађивање енергетске политике наше државе са стандардима и регулативом Европске уније, као и обавезно утврђивање посебних нумерички исказаних циљева који се састоје у обезбеђивању одређених удела ОИЕ у укупној индустријској производњи.⁷

С обзиром на то да је до недавно коришћење ОИЕ било маргинализовано у односу на многа друга питања у Србији, чини се да су основни мотиви домаћих политичких и законодавних актера да му посвете пажњу управо обавезе које је Република Србија преузела по основу извесних међународно-правних аката. Из тог разлога, неопходно их је овом приликом укратко размотрити.

Циљеви и активности Републике Србије у области политике обновљивих извора енергије одређени су првенствено ратификованим Кјото протоколом 2007. год. и годину дана раније Уговором о оснивању енергетске заједнице за југоисточну Европу, чиме се наша држава обавезала на примену европске регулативе у области обновљивих извора енергије (пре свега, Директиве бр. 28/2009).⁸ С обзиром на чињеницу

6 *Renewable Energy Road Map– Renewable Energies in 21st Century: building a more sustainable future*, Communication from the Commission to the Council and European Parliament COM (2006) 848, Brussels, доступно на адреси: http://eurlex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!DocNumber&lg=en&type_doc=COMfinal&an_doc=2006&nu_doc=848, 1.4.2014.

7 Европска унија није прописала посебна мерила за процену ових циљева, већ држава која претендује на чланство у Унији мора да докаже да су њени циљеви сразмерни потенцијалу њених природних ресурса.

8 Закон о ратификацији Уговора о оснивању енергетске заједнице (*Службени гласник РС*, бр. 62/2006).

да Србија претендује на чланство у Европској унији, већ у овој фази приближавања Унији морала би да спроводи ефикасне реформе у циљу поштовања преузетих обавеза, као и осталих обавеза предвиђених Лисабонски уговором и осталим стратешким и правним актима ЕУ у погледу побољшања енергетске ефикасности, уштеде енергије и усвајања правног оквира који ће обезбедити одрживо коришћење ОИЕ.

1. Имплементација Оквирне конвенције УН о климатским променама и Кјото протокола у Републици Србији

Србија је чланица Оквирне конвенције УН о климатским променама од 2001. год., а пратећи протокол на ову Конвенцију – Кјото протокол,⁹ као кључни међународни документ, је ратификовала 2007. год. Овим чином, наша држава је пред међународном заједницом потврдила своје опредељење да прихвати све нужне стандарде, односно одрживо коришћење ОИЕ.

Ратификацијом Протокола Србија је стекла право да учествује у реализацији међународних пројеката одрживог развоја, али с обзиром да није у оквиру листе држава из Анекса 1 Протокола на њу се још увек не односе стриктне обавезе у погледу квантификованог смањења емисије гасова са ефектом стаклене баште већ само опште обавезе: израда националног регистра гасова са ефектом стаклене баште; сарадња у области трансфера технологија, истраживања, размене података и припреми мера за ублажавање последица; рационално коришћење апсорбера и резервоара гасова са ефектом стаклене баште; укључивање процене последица климатских промена у релевантне националне стратегије, итд.

До сада, нису учињени максимални напори да се преузете обавезе испуне, па тако у Србији још увек није успостављен национални регистар гасова, нити обезбеђени адекватни институционални услови за примену Протокола. Са друге стране, дефинисане су приоритетне стратешке активности за ублажавање климатских промена и припремљена је национална Стратегија за примену механизма чистог развоја у области управљања отпадом, пољопривреде и шумарства. Формирано је и Национално тело за спровођење механизма чистог развоја, у чијој надлежности је давање сагласности за рад на пројектима у области чистог развоја.

Иако Србија, као земља у развоју, нема обавезу квантификованог смањења емисије гасова према Анексу 1 Протокола (за разлику од

9 Кјото протокол на Конвенцију УН о климатским променама (*Kyoto Protocol to the UN Convention on the Climate Changes*), доступно на адреси: <http://www.kyotoprotocol.com/resource/kpeng.pdf>, 1.4.2014.

развијених држава), не смемо заборавити да сам процес придруживања ЕУ захтева од Србије да у оквиру заједничке политике Уније и самоиницијативно спроводи политику смањења емисије гасова са ефектом стаклене баште. Верујемо да би ово требало да представља јак мотив за ажурнију имплементацију стандарда Кјото протокола и преузетих обавеза.

2. Значај ратификације Уговора о оснивању Енергетске заједнице за Југоисточну Европу (ЕЗЈЕ) у области ОИЕ

Енергетска заједница за Југоисточну Европу (*Energy Community of South East Europe-ECSEE*) основна у Атини, Уговором о оснивању који је потписан 2005. год. а ступио на снагу 2006. год.¹⁰ Државе оснивачи су били: Србија и Црна Гора, Хрватска, БиХ, Македонија, Бугарска, Румунија, Албанија и привремена мисије УН за Косово у складу са Резолуцијом 1244 Савета безбедности Уједињених нација, а накнадно се прикључила и Украина. Измене у структури чланова настају у моменту када једна држава постане чланица ЕУ, па из тог разлога Румунија, Бугарска и Хрватска данас нису редовне чланице ове Заједнице, већ заједно са других 14 држава чланица ЕУ учествују у раду органа Енергетске заједнице у складу са својим израженим интересима.¹¹ Регион Заједнице обухвата тржиште од око 150 милиона људи, у које ће се у петнаестогодишњем периоду инвестирати више од 21 милијарда евра.¹²

Прецизно дефинисање регионалног тржишта електричне енергије и природног гаса, односно успостављање јединственог и постојаног регулаторног оквира за трговину енергијом, који укључује и општа правила која се односе на заштиту животне средине и конкуренцију, примарни је циљ Заједнице. Међутим, њена мисија иде још даље до коначног циља – уједињавање интегрисаног тржишта електричне енергије овог региона и унутрашњег тржишта електричне енергије Европске уније. Реализација постављених циљева оствариће се постепеном имплементацијом релевантних директива и уредби Европске уније у областима електричне енергије, гаса, заштите животне средине конкуренције, ОИЕ, енергетске ефикасности, нафте и статистике.

10 Уговор је примарно био потписан на десет година, али је Одлуком Министарског савета Енергетске заједнице од октобра 2013. год. продужен на још десет година, дакле до 2026. год.

11 Преосталих 14 држава су: Аустрија, Чешка, Француска, Финска, Грчка, Италија, Кипар, Мађарска, Холандија, Немачка, Пољска, Румунија, Словачка, Словенија и Велика Британија. Приликом гласања, ставове свих 17 држава ЕУ у Енергетској заједници представља Европска комисија.

12 Доступно на адреси: <http://www.seio.gov.rs/dokumenta/sporazumi.195.html>, 1.4.2014.

Ратификацијом Уговора о оснивању ЕЗЈЕ Србија је преузела и обавезу примене европских директива које регулишу област ОИЕ.¹³ Првенствено су то биле Директива бр. 77/2001 о подстицању производње електричне енергије из обновљивих извора на унутрашњем тржишту¹⁴ и Директива бр. 30/2003 о подстицању употребе био-горива или других обновљивих горива у саобраћају,¹⁵ које су замењене најновијом Директивом бр. 28/2009 о подстицању употребе енергије из обновљивих извора.¹⁶

III Развој и реформа енергетске политике и законодавног оквира Републике Србије

1. Законски и подзаконски акти

Реформе и развој енергетске политике у Србији под утицајем су многих фактора, међу којима су још увек најутицајнији економски интереси и политичка воља, док су еколошки фактори на зачељу. Сматрамо да је неопходно интензивирати активности на промовисању ширег значаја ОИЕ и у најширој јавности, јер је на нашим просторима још увек мало познат њихов битан утицај у сферама: смањења макроекономске нестабилности, повећања запослености кроз отварање нових радних места, повећања социјалне кохезије и солидарности, децентрализације енергетског сектора, научно-технолошких иновација, итд.

13 Национални акциони план за коришћење обновљивих извора енергије – у складу са обрасцем предвиђеним Директивом бр. 28/2009 – Одлука бр. 548/2009, Министарство енергетике, развоја и заштите животне средине РС, Београд 2013. год., доступно на адреси: <http://www.pks.rs/SADRZAJ/Files/Energetika/Nacionalni%20akcioni%20plan%20za%20obnovljive%20izvore%20energije%20NAPOIE.pdf>, 1.4.2014.

14 Директива бр. 77/2001 о подстицању производње електричне енергије из обновљивих извора на унутрашњем тржишту (Directive 2001/77/EC of the European Parliament and of the Council on the promotion of electricity from renewable energy sources in the internal electricity market, OJ L 283 /2001, доступно на адреси: http://europa.eu/legislation_summaries/energy/renewable_energy/l27035_en.htm, 1.4.2014).

15 Директива бр. 30/2003 о подстицању употребе био-горива или других обновљивих горива у саобраћају (Directive 2003/30/EC of the European Parliament and of the Council on the promotion of the use of biofuels or other renewable fuels for transport, OJ L 123/42, доступно на адреси: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:123:0042:0042:EN:PDF>, 1.4.2013).

16 Директива бр. 28/2009 о подстицању употребе енергије из обновљивих извора (Directive 2009/28/EC of the European Parliament and of the Council on the promotion of the use of energy from renewable sources and amending and subsequently repealing Directives 2001/77/EC and 2003/30/EC, OJ L 140/16 of 5.6.2009, доступно на адреси: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:140:0016:0062:en:PDF>, 1.4.2014).

Захваљујући политичкој вољи и опредељењу да напредује на путу европских интеграција, још од 2004. год. у Србији се законски оквир делимично и постепено прилагођава стандардима Европске уније. Тадашњи закон о енергетици¹⁷ је предвиђао мере којима ће се стимулисати употреба ОИЕ, а даљи резултати су уочљиви на основу чињенице да је 2011. год. закон у овој области иновiran (као један од услова које је Србија морала да испуни да би добила статус кандидата за чланство у ЕУ) у смислу: подстицаја инвестиција у ОИЕ и поједностављењу процедура за повлашћене произвођаче електричне и топлотне енергије, тј енергије из соларних и геотермалних извора, воде, ветра и биомасе.¹⁸ Ови произвођачи стичу право на државне субвенције, пореске, царинске и друге повластице.

Истовремено је развијана и подзаконска регулатива која подржава спровођење Закона о енергетици, па су 2009. год. усвојене две уредбе којима су уведене подстицајне мере и конкретни услови за производњу енергије из обновљивих извора и стицање статуса повлашћеног произвођача: Уредба о условима и поступку стицања статуса повлашћеног произвођача електричне енергије из обновљивих извора и Уредба о подстицајним ценама за откуп струје из ОИЕ.

У будућности је у Републици Србији неопходно донети и спровести још низ законских и подзаконских аката који би поред претходно поменутог регулисали и стандарде и поступак пројектовања, израде, контроле и монтаже уређаја који се користе приликом експлоатације ОИЕ, као и сам поступак експлоатације, а за то се морају обезбедити и одговарајући административни капацитети.¹⁹ У супротном, ће сва ова питања и даље представљати препреке за ефикасно и одрживо коришћење ОИЕ.

2. Стратешки документи

Поред законских аката, у Републици Србији су у области енергетике усвојена и три политичко-стратешка документа: Стратегија развоја енергетике Србије до 2015. год.,²⁰ Национални програм заштите животне средине²¹ и Национални акциони план за коришћење обновљивих

17 Закон о енергетици (*Службени гласник РС*, бр. 84/2004).

18 Закон о енергетици (*Службени гласник РС*, бр. 57/2011).

19 Наталија Сандић, *Обновљиви извори енергије као фактор економској развоја Србије*, ФЕФА – Факултет за економију, финансије и администрацију, Универзитет Сингидунум, Београд, 2013.

20 Стратегију је израдило и усвојило Министарство рударства и енергетике у мају 2005, доступно на адреси: <http://www.gs.gov.rs/lat/strategije-vs.html>, 1.4.2014.

21 Одлука о утврђивању Националног програма заштите животне средине (*Службени гласник РС*, бр. 12/10), доступно на адреси: <http://www.merz.gov.rs/sites/default/files/>

извора енергије.²² Њихов значај је неоспоран, али никако и довољан без благовремене и квалитетне имплементације кроз конкретне активности и постигнуте резултате.

Стратегија развоја енергетике Србије до 2015. год. препоручује Скупштини Републике Србије да, у складу са Законом о енергетици, усвоји главне циљеве нове енергетске политике, одреди приоритетне смерове развоја енергетског сектора и одобри програм адекватних мера којима би се реализовали кључни приоритети у погледу рада, пословања и развоја читавог енергетског система (у секторима производње и потрошње енергије) у Србији. Приликом дефинисања главних циљева, приоритета и адекватних мера мора се имати у виду основни политички циљ државе – укључивање у процесе европских интеграција. Другим речима, српска енергетска политика се мора реформисати и развијати у правцу уступања квалитативно бољих услова рада, пословања и развоја и производног и потрошачког енергетског сектора, што ће стимулисати економски развој земље, заштиту животне средине и међународне интеграције.

У Стратегији је истакнуто да у Србији постоје посебне погодности и потребе за организованим коришћењем ОИЕ у децентрализованој производњи топлотне енергије, сагоревањем биомасе и акумулацијом сунчевог зрачења и електричне енергије, изградњом мини и микро хидроелектрана. На овај начин би се могло произвести довољно енергије за задовољење потреба локалног становништва а вишкови би се испоручивали локалној мрежи у саставу електроенергетског система.

Други стратешки документ који подстиче одрживу употребу обновљивих извора енергије је Национални програм заштите животне средине. У њему се наглашава значај употребе ОИЕ уместо фосилних горива и конвенционалних извора, у циљу очувања природних ресурса и смањења негативних утицаја на животну средину. Предлаже се увођење инструмената Кјото протокола и додатних подстицајних мера – пореских и царинских олакшица, субвенција за изградњу постројења за коришћење ОИЕ, увођење система повлашћених тарифа за произвођаче енергије из обновљивих извора, ојачавање административних капацитета и сл.

Национални акциони план за коришћење обновљивих извора енергије усвојен је 2013. год. на основу обавезе коју је Република Србија

Nacionalni%20program%20za%20C5%A1tite%20C5%BEivotne%20sredine%20R.Srbija.pdf, 1.4.2014.

22 Национални акциони план за коришћење обновљивих извора енергије – у складу са обрасцем предвиђеним Директивом бр. 28/2009 – Одлука бр. 548/2009, Министарство енергетике, развоја и заштите животне средине РС, Београд 2013, доступно на адреси: <http://www.pks.rs/SADRZAJ/Files/Energetika/Nacionalni%20akcioni%20plan%20za%20obnovljive%20izvove%20energije%20NAPOIE.pdf>, 1.4.2014.

преузела 2006. године Законом о ратификацији уговора о оснивању Енергетске заједнице за југоисточну Европу (ЕЗЈЕ).²³ План утврђује циљеве коришћења ОИЕ до 2020. год., као и начине њихове реализације а првенствено је усвојен ради подстицаја инвестиција у ОИЕ.

3. Обавеза и значај имплементације Директиве бр. 28/2009 и мере за остварење њених циљева

Директива бр. 28/2009 дефинише циљеве које владе држава чланица ЕУ морају да остваре а односе се на подстицај употребе ОИЕ у секторима електричне енергије, грејања и хлађења, као и саобраћајном сектору. Наиме, на овај начин се до 2020. год. мора обезбедити да употреба ОИЕ чини минимум 20% укупне потрошње енергије, односно у саобраћајном сектору да употреба био-горива, електричне енергије и водоника износи минимум 10% укупне потрошње горива.

Као резултат преузимања ових обавеза, у Републици Србији је веома брзо усвојен план мера које би требало да обезбеде њихову реализацију, чиме је испуњен и формални услов Европске уније. Једна од конкретно реализованих мера је било усвајање новог Закона о енергетици 2004. год., а потом његово даље усклађивање са европским стандардима 2011. год. На овај начин су у великом делу уклоњене препреке за употребу ОИЕ, односно употреба ових извора је представљена као национални циљ. Стратешки кораци су дефинисани раније поменутом Стратегијом развоја до 2015. год. и Националним акционим планом за коришћење обновљивих извора енергије до 2020. год.

С обзиром на обезбеђене законске услове и уклоњене препреке, радна група ЕЗЈЕ је у складу са Директивом бр. 28/2009 2011. год. предвидела да је Србија обавезна да до 2020. год. повећа удео енергије из обновљивих извора у укупној потрошњи на 27%, што је изузетно велики изазов и значи да су неопходна знатно већа улагања.²⁴ Са друге стране, Србија од Заједнице захтева да се обавеза удела ОИЕ у саобраћају смањи са 10% на 6,5% а као разлог се наводи краћи временски период за постизање циља у односу на државе чланице ЕУ. Национални акциони план за ОИЕ констатује да се циљ од 27% удела ОИЕ може постићи изградњом 1092 мегавата нових капацитета за производњу струје,²⁵

23 Закон о ратификацији Уговора о оснивању енергетске заједнице (*Службени гласник РС*, бр. 62/2006).

24 Доступно на адреси: www.euractiv.rs, 1.4.2014.

25 500 мегавата произведено из ветра, 438 мегавата из мини хидроелектрана, 100 мегавата из електрана на биомасу, 30 мегавата из биогаса, по 10 мегавата из депонијског гаса и соларне енергије, 3 мегавата из електрана на отпад и 1 мегават из геотермалне енергије. Доступно на адреси: www.euractiv.rs, 1.4.2014.

односно инвестицијом од 2 милијарде евра у периоду од 7 година. Поред озбиљних циљева и изазова које нам је ЕУ поставила, Директива предвиђа и мере подршке – пре свега, кроз могућност сарадње чланица ЕУ и трећих држава (као што је Србија) на заједничким пројектима или кроз могућност увоза ОИЕ.

IV Закључак

Нужност одрживог развоја савременог света на глобалном нивоу је препозната и овај концепт као такав прихваћен као императив. У области енергетике, једини начин да се енергија употребљава данас, али исто омогући и будућим генерацијама је да се у што већој мери користе њени обновљиви извори који се за разлику од конвенционалних не могу потрошити. Повећање коришћења ОИЕ представља и један од услова за европске интеграције за које се Србија определила, па се о овој теми више не може дискутовати са аспекта *pro et contra*, већ искључиво у смислу изналажења што ефикаснијих начина реформисања, развоја и улагања у ову област.

Marija KOSTIĆ, PhD

Associated Professor at Singidunum University, Belgrade

Goranka KNEŽEVIĆ, PhD

Associated Professor at Singidunum University, Belgrade

SUSTAINABLE USE OF RENEWABLE ENERGY SOURCES IN SERBIA IN ACCORDANCE WITH EUROPEAN UNION LEGAL FRAMEWORK

Summary

Importance of the renewable energy sources (RES) is unquestionable today and thus this kind of energy resources are directly promoted even by the international agreements, such as Lisbon Treaty of the European Union or Kyoto Protocol. For states and their governments it is mandatory to adopt and undertake certain activities and measures that will result in more frequent usage of renewable energy sources and technologies instead of conventional ones. But, above all usage of renewable energy is a valuable strategic and political decision

which will provide many concrete benefits and significantly support sustainable development. The key benefits range from lower environmental impact and impossibility of depletion, over bigger energy security to creation of new jobs and incentives of local economies.

Renewable energy policy aims and activities of the Republic of Serbia have been defined by the ratification of Kyoto Protocol in 2007 and one year later ratification of the Treaty establishing energy community for CEE. By those ratifications Serbia has committed to implement European Union legislation on RES, such as Directive 2009/28/EC. Considering the fact that our state gravitate toward EU membership, even at this stage of EU integration it should undertake efficient reforms towards fulfilling obligations defined by Lisbon Treaty and further relevant legislation regulating energy efficiency and sustainable use of renewable energy sources.

Key words: *renewable energy sources, sustainable development, energy efficiency, climate changes.*